

EĞİTİM HUKUKUNA İLİŞKİN ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİ

TEACHERS' VIEWS REGARDING THE EDUCATION

Hakan POLAT¹

Murat DEMİRKOL²

Tuncay Yavuz ÖZDEMİR³

Başvuru Tarihi: 14.09.2021 Yayına Kabul Tarihi: 9.03.2022
Araştırma Makalesi

DOI: 10.21764/maeuefd.995390

Özet: Toplumsal hayatta birçok alanda olduğu gibi eğitim alanında da pek çok hukuksal metin ve kavramlar bulunmaktadır. Eğitim-öğretim süreci bu hukuksal kavramlar doğrultusunda yürütülür. Bu araştırmada öğretmenlerin eğitim hukukuna ilişkin görüşlerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Çalışmada nitel araştırma yöntemleri içerisinde yer alan olgubilim deseni kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu bir devlet üniversitesinde tezsiz yüksek lisans eğitimi gören 29 öğretmen oluşturmaktadır. Öğretmenlere yöneltilen beş adet açık uçlu soruya yanıt vermeleri istenmiştir. Elde edilen veriler içerik analizi yöntemi ile analiz edilmiştir. Araştırmanın sonuçlarına göre, sorunların önlenmesi veya çözümü noktasında mevcut yasaların yeterli olmadığı görüşleri ortaya çıkmıştır. En sık karşılaşılan hukuksal sorunlar arasında; öğrenci devamsızlığı, öğrenciye şiddet, öğretmenin hak ve sorumlulukları, öğretmene şiddet, öğretmenlere yönelik adaletsizlik gibi durumlar olduğu ifade edilmiştir. Ayrıca yaşanan sorunların olumsuz etkileri olduğu, yöneticilerin yasalara bağlı kaldığı görüşleri ortaya çıkmıştır. Eğitimin özelleşmesinin hukuki sorunlar doğurabileceği görüşleri de ifade edilmiştir.

Abstract: As in many areas of social life, there are many legal texts and concepts in the field of education. The education-teaching process is carried out in line with these legal concepts. This study, it was aimed to determine the opinions of teachers regarding education law. In the study, the phenomenology pattern, which is among the qualitative research methods, was used. The study group of the research consists of 29 teachers who are studying at a state university without a thesis. Teachers were asked to answer five open-ended questions posed. The data obtained were analyzed by the content analysis method. Opinions have emerged that the existing laws are not sufficient for the prevention or solution of problems. Among the most common legal problems; It has been stated that there are situations such as student absenteeism, student violence, teacher's rights and responsibilities, teacher violence, injustice towards teachers. Also, it has been revealed that problems experienced in educational institutions have negative effects and administrators adhere to the law. Opinions were expressed that the privatization of education may have legal problems.

Keywords: Education law, law, teacher' views

Anahtar Sözcükler: Eğitim hukuku, hukuk, öğretmen görüşleri

GİRİŞ

İnsanlar varoluşları gereği toplum halinde yaşamaktadırlar. Bir arada yaşama düzeni, belirli kuralları da beraberinde getirir. Toplumsal hayatta düzeni sağlamak için bir takım hukuk kuralları ortaya çıkmıştır. Hukuk kurallarının etkili olmasının en önemli nedeni, devlet gücüyle sağlanmasıdır (Gözübüyük, 1993). Bu kuralların toplum tarafından özümsemesinde eğitim önemli bir araçtır.

¹ Dr. Öğretim Üyesi, Fırat Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, hakanpolat@firat.edu.tr, ORCID: 0000-0002-0271-3747

² Öğr.Gör., Fırat Üniversitesi, Uzaktan Eğitim Merkezi, mdemirkol@firat.edu.tr, ORCID: 0000-0003-3108-3219

³ Doç.Dr., Fırat Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, tyozdemir@firat.edu.tr, ORCID: 0000-0002-5361-7261

Eğitim insanların en temel ihtiyaçlarından birisidir. Birçok alanda olduğu gibi eğitim ile ilgili pek çok hukuksal metinler bulunmakta ve bu çerçevede eğitim-öğretim süreci yürütülmektedir. Eğitimle ilgili yazılı hukuk kuralları arasında güç sıralamasında en üste Anayasa yer almaktadır (Kepenekçi, 2004). Bu sıralamayı Yasa (Kanun), Kanun Hükmünde Kararname, Tüzük, Yönetmelik, Kararname, Yönerge ve Genelge izlemektedir (Kaboğlu, 2007). Hukuk her ne kadar ulusal bir alan gibi görülse de uluslararası düzeyde de alınmış yazılı kuralların olduğu görülmektedir. Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme, İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi, Avrupa Birliği Anlaşmaları ve Avrupa Birliği'nin İşleyişi Hakkında Anlaşma gibi birçok uluslararası hukuk metinlerinde eğitim alanına ilişkin yazılı kurallara rastlamak mümkündür (Şener, 2018). Eğitim kurumlarının kamu hizmeti içeriyor olması, gerçekleştirilen faaliyetlerde yer alan bireylerin doğrudan ya da dolaylı olarak yasal yükümlülükleri, haklarının olması eğitim hukukunu ön plana çıkarmaktadır.

Eğitim hukukunun konusunu idare hukuku, anayasa hukuku, genel kamu hukuku ve eğitim bilimlerinin kesiştiği konular oluşturmaktadır. Eğitim hukuku kapsam bakımından oldukça geniş bir alandır. Dar anlamda eğitim hukuku, örgün ve yaygın eğitim sisteminin içinde yer alan ve kurumsallaşmış eğitim kurumlarına ilişkin düzenlemeleri inceleyen, boşlukları gideren ve aksayan yönlerine çözümler üreten bir hukuk dalıdır (Bingöl, 2012). Bu açıdan, okul öncesi eğitim kurumları (anaokulu, kreş, vb.), ilköğretim, ortaokul, lise, meslek liseleri ve mesleki eğitim olgusu, üniversiteler, diğer yükseköğretim kurumları, uzaktan eğitim, açık öğretim, yaşam boyu eğitim gibi kurumsallaşmış eğitimi düzenleyen ulusal ve uluslararası belgelerdeki bütün kuralları inceler ve sistemli olarak açıklar (Çiftçi, 1993).

Türkiye'de eğitim ile ilgili hukuki düzenlemeleri içeren oldukça fazla yasa bulunmaktadır. Bunlar içerisinde, Tevhid-i Tedrisat Kanunu (430 sayılı kanun), Milli Eğitim Temel Kanunu (1739 sayılı kanun), İlköğretim ve Eğitim Kanunu (222 sayılı kanun), Milli Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun (3797 sayılı kanun), Özel Öğretim Kurumları Kanunu (5580 sayılı kanun), Mesleki Eğitim Kanunu (3308 sayılı kanun), Yabancı Dil Eğitimi ve Öğretimi Kanunu (2923 sayılı kanun), Yüksek Öğretim Kanunu (2547 sayılı kanun) gibi başlıca kanunlar yer almaktadır. Eğitim kurumu yöneticilerinin mevcut kanun ve yönetmeliklere vakıf olmaları, çalıştıkları kurumların idaresi noktasında önemli olduğu söylenebilir. Bu noktada eğitim yönetimi alanında lisansüstü eğitim alan yöneticilerin, genel hukuk bilgisinin verildiği temel hukuk derslerinin yanında, eğitim hukuku ve okul hukuku gibi dersleri de alması gerekmektedir (Kepenekçi, 2011). Eğitim hukuku dersi kapsamında yöneticilere, hukuk alanında geçen belli başlı kavramlar tanıtıldıktan sonra, bir eğitim

yöneticisinin ihtiyaç duyduğu özel hukuk ve kamu hukuku bilgileri ile özellikle yönetim hukuku bilgisinin verilmesinin önem taşıdığı söylenebilir.

Eğitim kurumlarında yürütülen eğitim öğretim faaliyetleri zaman zaman hukuki boyutta yaşanan sorunlarla aksaklıklara uğrayabilmektedir. Sorunun boyutu bazen okul yönetimiyle öğretmen, öğrenci, veli arasında olurken bazen öğretmenle öğrenci, veli arasında olabilmektedir. Mevcut yasalar kullanılarak sorunlar mümkün olduğu kadar çözüme kavuşturulmaktadır. Eğitim sürecinde yaşanan sorunlar eğitim hukukunun önemini ortaya çıkarmaktadır. Buna rağmen alan yazında eğitim hukukuna ilişkin yapılmış sınırlı sayıda çalışmaya rastlanmıştır (Kepenekçi, 2004; Kepenekçi, 2011; Bingöl, 2012; Demirkasımoğlu, 2012; Topsakal, 2016; Güçlü-Yılmaz, 2017; Övür, 2019).

Eğitim kurumlarında sık karşılaşılan hukuki sorunların neler olduğu, sorunların çözümü konusunda yasaların yeterliliği ve çalışanların bu sorunlardan hangi yönde etkilendiğinin belirlenmesi önem taşımaktadır. Araştırmanın amacı öğretmenlerin eğitim hukukuna ilişkin görüşlerinin belirlenmesidir. Bu kapsamda öğretmenlerin eğitim hukuku ile ilgili mevcut yasalar hakkındaki görüşleri ve önerileri, okullarda karşılaşılan eğitim hukuku kapsamındaki sorunlar ve çözümleri, kurum çalışanlarının bu tür sorunlardaki tepkileri, okul yöneticilerinin karşılaşılan problemlerin çözümünde yasalara bağlılığı ve özel eğitimdeki hukuki sorunlar hakkındaki düşünceleri tespit edilmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. Eğitim hukuku ile ilgili mevcut yasalar sorunların önlenmesi veya çözümü noktasında yeterli midir? Yeterli değilse nasıl bir düzenleme yapılmalıdır?
2. Kurumunuzda eğitim hukuku alanına giren ve en çok karşılaştığınız sorunlardan ilk üçünü yazınız. Bu sorunlar nasıl çözüldü, açıklayınız?
3. Kurumunuzda yaşanan eğitim hukukuna ilişkin sorunlar çalışanları hangi yönde etkiler?
4. Okul yöneticilerinin eğitim hukuku ile ilgili konu/sorunlarda yasalara bağlılığı hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?
5. Eğitimin özelleşmesi hukuki sorunlar doğurur mu, açıklayınız?

Yöntem

Araştırmanın Deseni

Bu araştırmada, nitel araştırma yöntemlerinden olgubilim (fenomenoloji) deseni kullanılarak, eğitim hukukuna ilişkin öğretmen görüşlerinin belirlenmeye çalışılmıştır. Bu yöntem, farkında olup ayrıntılı anlayışa sahip olmadığımız olgulara odaklanmaktadır (Cropley, 2002). Fenomenoloji, birkaç kişinin

bir fenomen/olgu veya kavramla ilgili deneyimlerinin ortak anlamını tanımlayan bir araştırma modelidir (Creswell, 2013). Günlük hayatımızda olaylar, deneyimler, algılar, yönelimler, kavramlar ve durumlar gibi farklı şekillerde karşımıza çıkabilen olguları tam olarak anlamamış olabiliriz. Kısmen bildiğimiz ancak anlamını da tam olarak kavrayamadığımız olguları araştırmak için olgubilim deseni uygun bir araştırma ortamı sağlar (Yıldırım & Şimşek, 2011).

Çalışma Grubu

Çalışma grubunun belirlenmesi için olasılık temelli örnekleme yöntemlerinden amaçlı örnekleme yöntemi tercih edilmiştir. Bu yöntemde araştırmacı kimlerin araştırmaya dahil edileceğine konusunda kendi yargısını kullanır ve araştırmacının amacına en uygun olanları örnekleme alır (Balcı, 2005). Eğitim hukukuna ilişkin öğretmen görüşlerinin belirlendiği araştırmanın çalışma grubunu Fırat Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsünde tezsiz yüksek lisans eğitimi alan çeşitli branşlardan 29 öğretmen oluşturmaktadır. Çalışma grubuna ilişkin demografik bilgiler (cinsiyet, kıdem ve okul türü) Tablo 1’de yer almaktadır.

Tablo 1

Çalışma grubuna ait demografik bilgiler

Cinsiyet	Kadın		Erkek		Toplam
	1-10 Yıl	11-20 Yıl	21 Yıl ve Üzeri		
Mesleki Kıdem	14	11	4		29
Okul Türü	Okulöncesi	İlkokul	Ortaokul	Lise	29
	3	11	10	5	

Veri Toplama Aracı

Araştırmanın veri kaynağını beş adet açık uçlu soru oluşturmaktadır. Sorular araştırmacılar tarafından derinlemesine literatür taraması yapılarak hazırlanmıştır. Eğitim hukuku konusunda yapılmış çalışmalar incelenmiş ve araştırmanın diğerlerinden farklılığını ortaya koyacak sorular geliştirilmiştir. Daha sonra veri toplama aracı, geçerlilik ve güvenilirlik amacıyla eğitim bilimleri alanında üç uzmana yöneltilmiştir. Araştırmada veri toplamak amacıyla elde edilen tüm görüşme formları (n=29) geçerli kabul edilmiştir. Görüşme formları Ö1, Ö2, Ö3... Ö29 şeklinde kodlanmıştır.

Geçerlilik ve Güvenirlik

Araştırmada veri toplamak amacıyla geliştirilen sorular, kapsam geçerliliği için uzman kanısı almak amacıyla eğitim bilimleri alanından üç öğretim üyesi ile üç öğretmenin görüşlerine sunulmuştur.

Sorular, uzmanlardan gelen öneriler doğrultusunda gerekli düzenlemeler yapılarak son halini almıştır. Son halini alan araştırma soruları yarı yapılandırılmış görüşme formuna yerleştirilmiş ve görüşleri alınmak amacıyla öğretmenlere yöneltilmiştir. Araştırmanın verileri toplandıktan sonra, güvenilirliğin belirlenmesi için eğitim bilimleri alanında uzman dört öğretim üyesinin görüşlerine başvurulmuştur. Araştırmacılar tarafından oluşturulan tema listesi uzmanlar tarafından incelenmiştir. Görüşme formlarındaki hiçbir yanıt açıkta kalmayacak şekilde temalarla eşleştirilmiştir. Uzmanların önerisi doğrultusunda 14 görüş farklı temalara yerleştirilmiştir. Güvenirliğin hesaplanması amacıyla Miles ve Huberman'ın geliştirdiği, uzman ve araştırmacı değerlendirmeleri arasındaki uyumu ölçen; "Uzlaşma Yüzdesi(P) = Görüş Birliği (Na) / (Görüş Birliği (Na) + Görüş Ayrılığı (Nd)) X 100" formülü kullanılmıştır. Nitel araştırmalarda, güvenilirliği sağlamak için uzman ve araştırmacı değerlendirmeleri arasındaki uyumun % 90 ve üzeri olması gerekir (Saban, 2008). Bu formül ile elde edilen değer güvenilirlik %96.83 olarak bulunmuştur. Elde edilen ölçümlerle araştırmanın iç geçerliliğinin sağlandığı söylenebilir. Araştırmanın örnekleminin genellemeye izin verecek şekilde seçilmesi dış geçerliliği sağlanmaktadır. Karasar (2007) dış geçerliliği, örnek bir grup üzerinde ve araştırma koşulları içinde elde edilen bir sonucun, gerçek yaşama genellenebilirliği olarak tanımlamıştır.

Verilerin Analizi

Elde edilen veriler içerik analiz yöntemi ile analiz edilmiştir. İçerik analizi, birbirine benzer verileri belirli kavramlar ve temalarla bir araya getirerek bunları okuyucunun anlayabileceği bir şekilde organize edip yorumlamaktır (Yıldırım & Şimşek, 2011). Verilerin analizinde içerik analizi basamakları takip edilmiştir (Creswell, 2013). Yıldırım ve Şimşek (2011) tarafından ifade edilen dört aşamalı süreç takip edilmiştir. Verilerin kodlanması, temaların bulunması, kodların ve temaların düzenlenmesi, bulguların tanımlanması ve yorumlanması aşamaları izlenmiştir. İlk aşamada araştırmanın soruları esas alınarak verilerin analizi için bir çerçeve oluşturulmuştur. Bu amaçla verilerin kodlanması sürecinde araştırmacılar tarafından tüm görüşme formları okunarak katılımcıların genel fikirleri hakkında genel bir izlenim elde edilmiştir. İkinci aşamada kodlar bir araya getirilir ve incelenip ortak yönler bulunmaya çalışılmıştır. Bu aşama bir anlamda tematik kodlamanın gerçekleştiği işlemdir. Üçüncü aşamada araştırmacılar elde edilen verileri düzenleyerek okuyucunun anlayabileceği bir dille açıklamaya ve sunmaya çalışmıştır. Bulgular tanımlanırken gerekli yerlerde doğrudan alıntılara yer verilmiştir. Son aşamada araştırmacılar incelenen olguya ilişkin elde ettikleri deneyimlere dayanarak yorumlamalar yapmıştır. Toplanan verilerin açıklanmasında ve anlamlandırılmasında yardımcı olabilecek araştırmacının görüş ve yorumları nitel

araştırmada önemli bir yer tutar (Yıldırım & Şimşek, 2011). Tema ve kodların hangi sıklıkla tekrarlandığını göstermek amacıyla frekans değerlerine yer verilmiştir.

Bulgular

Araştırmanın ilk sorusu olan “Eğitim hukuku ile ilgili mevcut yasalar sorunların önlenmesi veya çözümü noktasında yeterli midir? Yeterli değilse nasıl bir düzenleme yapılmalıdır?” sorusuna ilişkin öğretmenlerin görüşleri doğrultusunda ortaya çıkan temalar ve kodlara ait frekans değerleri Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2

Öğretmenlerin eğitim hukukunun yeterliliğine ilişkin görüşleri

Temalar	Kodlar	f
Mevcut Yasaların Yeterlilik Durumu	Yeterli Değil	23
	Yeterli	6
Mevcut Yasaları Yetersizliğin Giderilmesi İçin Öneriler	Yasalar günümüz şartlarına göre güncellenmeli	6
	Daha kapsamlı kanunlar çıkarılmalı	3
	Caydırıcı düzenlemeler yapılmalı, yaptırımlar artırılmalı	3
	İlkokuldan itibaren eğitim verilmeli	3
	Yasalar bütün paydaşları kapsamalı	2
	Eğitim hukuku ile ilgili çalışmalar artırılmalı	2
	Eğitimin hukuksal dayanakları geliştirilmeli	2
	Herkese eşit hukuk uygulanmalı	2
	Yasalar daha akılcı ve kararlı olmalı	2
	Yasalar süreç odaklı olmalı	1
Mevcut Yasaların Yeterli Olması İçin Koşullar	Geliştirilmeli	3
	Uygulamaya konulmalı	2
	Denetim sağlanmalı	1

Araştırmaya katılan öğretmenlerin büyük çoğunluğu eğitim hukuku ile ilgili mevcut yasalar sorunların önlenmesi veya çözümü noktasında yeterli olmadığı (f=23) görüşünü belirtmiştir. Az sayıda öğretmen yeterli (f=6) olduğu görüşünü belirtmiştir. Mevcut yasaların yeterli olmadığını düşünen öğretmenler bu yasaların yeterli hale gelmesi bakımından; yasalar günümüz şartlarına göre güncellenmeli (f=6), daha kapsamlı kanunlar çıkarılmalı (f=3), İlkokuldan itibaren eğitim verilmeli (f=3), yasalar bütün paydaşları kapsamalı (f=2), Eğitim hukuku ile ilgili çalışmalar artırılmalı (f=2), Eğitimin hukuksal dayanakları geliştirilmeli (f=2), Herkese eşit hukuk uygulanmalı (f=2), Yasalar daha akılcı ve kararlı olmalı (f=2) görüşlerini sık tekrarlamışlardır. Mevcut yasaların yeterli olduğunu düşünen öğretmenler ise; geliştirilmeli (f=3), uygulamaya konulmalı (f=2) ve denetim sağlanmalı

(f=1) görüşlerini ifade etmişlerdir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin bu soruya ait örnek görüşlere ve yorumlarına aşağıda yer verilmiştir.

“Mevcut yasalar, yönergeler, dayanaklar eğitim hukukunda oluşabilecek sorunların çözümünde, önlenmesinde yetersiz kalmaktadır. Yasaların uygulanabilirliği de tartışılmalıdır. Yöneticiler, keyfi muamelelerle objektiflikten uzak uygulamalara imza atmaktadırlar. Çözüm noktasında mevcut eğitimin hukuksal dayanaklarını geliştirmeli, özde değil sözde uygulamalar gerçekleştirilmeli, bu konuda bir revizyona gidilmelidir.” (Ö4)

“Eğitim hukuku ile ilgili mevzuat ve yasalar sorunların önlenmesinde tam olarak yeterli değildir. Çözüm için eğitimle ilgili bazı yasalar yeniden düzenlenmelidir. Eğitimle ilgili yasalar, eğitim paydaşlarıyla ilgili olanlar net bir şekilde ifade edilmelidir. Eğitimle ilgili yasalar sonuçtan çok süreç odaklı olmalıdır.” (Ö6)

“Mevcut yasalar eğitim hukuku sorunlarının önlenmesi ve çözümünde yetersiz kalıyor. Mevcut yasalar günümüz şartlarına göre güncellenmelidir. Hukukun uygulamasında din, dil, ırk, mezhep vb. ayrımı yapılmadan uygulanırsa sorunlara daha kalıcı çözümler oluşur.” (Ö11)

“Mevcut yasalar mevcut sorunların önlenmesi ve çözümü noktasında yeterli değildir. Yasaların, yönetmeliklerin yeni gelişen durumları karşılamadığı görülmektedir. Yeni oluşan durumları kapsayan, çözüm olabilen yasalar, yönetmelikler çıkarılmalıdır.” (Ö27)

“Ülkemizde her alanda olduğu gibi eğitim hukuku alanında da mevcut yasalar yeterlidir. Fakat yasaların mevcut olması değil uygulamaya konulması önemlidir.” (Ö26)

Öğretmenler bir sorunla karşılaştıklarında mevcut yasaların yetersiz kaldığını ve sorunların çözülemediğini ifade etmişlerdir. Ayrıca yöneticilerin mevcut yasaları yeterince uygulamadığı, bunun yerine keyfi uygulamalara gidildiğini ve uygulamada ayrımcılık yapıldığını belirtmişlerdir. Ayrıca yasaların yeni oluşan durumlara yönelik olmadığını, yazılı hukuksal metinlerin yetersiz olduğunu, bunların uygulamaya konulması gerektiğini ifade etmiştir. Çözüm önerisi olarak eğitimin hukuksal dayanaklarının yeniden düzenlenmesi, daha kapsamlı ve güncel sorunları çözebilecek kanunlar getirilmesi ve eğitim paydaşlarını da kapsamaması gerektiği belirtilmiştir. Ayrıca yasaların süreç odaklı olması ifade edilmiştir.

Araştırmada ikinci soru olarak “Kurumunuzda eğitim hukuku alanına giren ve en çok karşılaştığınız sorunlardan ilk üçünü yazınız. Bu sorunlar nasıl çözüldü, açıklayınız?” sorusuna öğretmenlerin görüşleri doğrultusunda ortaya çıkan temalar ve kodlara ait frekans değerleri Tablo 3’te sunulmuştur.

Tablo 3

Eğitim hukuku ile ilgili sorunlara ilişkin görüşler

Temalar	Kodlar	f	
Eğitim Kurumlarında Sık Karşılaşılan Hukuksal Sorunlar	Öğrenci devamsızlığı	13	
	Öğrenciye şiddet	9	
	Öğretmenin hak ve sorumlulukları	8	
	Öğretmene şiddet	8	
	Öğretmenlere yönelik adaletsizlik	5	
	Öğrenci hak ve sorumlulukları	5	
	Üst düzey yetkililerin okul yönetimine müdahalesi	4	
	Disiplin olayları	4	
	Öğretmenin öğrenciyi rencide etmesi	3	
	Atama ve yer değiştirme yönetmeliği	3	
	İdare-öğrenci-öğretmen arasında gelişen psikolojik baskılar	3	
	Çocuk istismarı	3	
	Vatandaşın şikayet hatlarını gereksiz kullanmaları	3	
	Okul yönetimi ile çatışmalar	2	
	Liyakat sahibi olmayan kişilerin yönetici atanması	2	
	Kız öğrencilerin okula gönderilmemesi	2	
	Okulun fiziki şartları	2	
	Sınıf yetersizliği	2	
	Eğitim Kurumlarında Sık Karşılaşılan Hukuksal Sorunların Çözüm Yolları	Okul yönetiminin problemleri ve sorunları çözmesi	12
		Adli/yasal yollarla	10
Ailelerle görüşme/bilgilendirme		9	
Yöneticilerin yapıcı konuşmaları		5	
Soruna yönelik beyin fırtınası		3	
Rehberlik servisi yoluyla		3	
Ceza yöntemiyle		2	
İyi insan ilişkileri/etkili iletişim		2	
Yöneticilerin baskısı ve öğretmenlerin kabullenmesi	1		

Araştırmaya katılan öğretmenler çalıştıkları kurumlarda en sık karşılaştıkları hukuksal sorunları; öğrenci devamsızlığı (f=13), öğrenciye şiddet (f=9), öğretmenin hak ve sorumlulukları (f=8), öğretmene şiddet (f=8), öğretmenlere yönelik adaletsizlik (f=5), öğrenci hak ve sorumlulukları (f=5), üst düzey yetkililerin okul yönetimine müdahalesi (f=4), disiplin olayları (f=4), öğretmenin öğrenciyi rencide etmesi (f=3), atama ve yer değiştirme yönetmeliği (f=3), idare-öğrenci-öğretmen arasında gelişen psikolojik baskılar (f=3), çocuk istismarı (f=3), vatandaşın şikayet hatlarını gereksiz kullanmaları (f=3), okul yönetimi ile çatışmalar (f=2), liyakat sahibi olmayan kişilerin yönetici atanması (f=2), kız öğrencilerin okula gönderilmemesi (f=2), okulun fiziki şartları (f=2), sınıf yetersizliği (f=2) şeklinde ifade etmişlerdir.

Bu sorunların çözümünde izlenen yolları ise; okul yönetiminin problemleri ve sorunları çözmesi (f=12), adli/yasal yollarla (10), ailelerle görüşme/bilgilendirme (f=9), yöneticilerin yapıcı konuşmaları (f=5), soruna yönelik beyin fırtınası (f=3), rehberlik servisi yoluyla (f=3), ceza yöntemiyle (f=2), iyi insan ilişkileri/etkili iletişim (f=2), yöneticilerin baskısı ve öğretmenlerin kabullenmesi (f=1) olarak belirtmişlerdir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin bu soruya ait örnek görüşlere ve yorumlarına aşağıda yer verilmiştir.

“Öğretmen ve öğrenci arasındaki şiddet olayları, öğrencinin okula ön yargılı yaklaşımı sonucu okula gelmemesi, idare-öğrenci-öğretmen arasında gelişen psikolojik baskılar. Sorunların çözümü için öncelikle yetkin olan bir yöneticinin kurum çatısı altında sosyal yetkinlikleri ön plana çıkararak psikolojik sorunları, öğrencilerin ön yargılarını ortadan kaldırması daha sağlıklı bir eğitim ortamı sağlayacaktır.” (Ö1)

“Okulda en fazla karşılaştığımız problemler öğrenciler arasında şiddet ve çatışmalardır. Öğrenci lavabolarında sigara içilmesi. Ayrıca öğrencinin devam-devamsızlık konusuna gereken hassasiyeti vermemesidir. Öğrenciler arasındaki şiddet ve çatışmalar okulda emniyet personelinin aktif çalışmaya başlamasıyla azalma göstermiştir. Sigara içme hususunda öğrenci hakkında düzenlenen yasal işlemler (kapalı ortamda sigara içme para cezası) sebebiyle azalma göstermiştir.” (Ö9)

“Öğrencilerin devamsızlığı, kız öğrencilerin okutulmasına sıcak bakılmaması, disiplin olayları. Bu konularda veliler okula çağırılarak görev ve sorumlulukları anlatıldı. Öğrencilerin okula devam etmeleri, kız öğrencilerin okula gönderilme konularında veliler ikna edilmeye çalışıldı.” (Ö23)

“Öğrenciyi rencide edici davranışlarda bulunma (Mahkemeye gerek kalmadan okulda çözüldü). Eş durumundan atamalarda il dışından gelen öğretmenlerimizin eşinden çok uzak bir yerde göreve başlaması (Mahkemeye verdi ve eşine yakın bir okulda çalışmaya başladı). Yine bir gecede sebep gösterilmeksizin görevden alınan okul müdürü arkadaşlarımız mahkeme yoluyla haklarını kazanıp yeniden okul müdürü oldular.” (Ö29)

Öğretmenler en sık karşılaşılan sorunların öğretmen ve öğrenciler arasında yaşanan şiddet olayları, öğrencilerin okula karşı ön yargıları sonucunda devamsızlık yapmaları, okul içinde sigara içilmesi, kız öğrencilerin okula gönderilmemesi ve disiplin olayları olduğunu ifade etmişlerdir. Bu sorunların, yetkin yöneticilerle, yasal yolların uygulanmasıyla, ailelerle görüşülerek ve psikolojik destek yoluyla çözülebileceğini ifade etmişlerdir.

Araştırmada üçüncü soru olarak “Kurumunuzda yaşanan eğitim hukukuna ilişkin sorunlar çalışanları hangi yönde etkiler?” sorusuna ilişkin öğretmenlerin görüşleri doğrultusunda ortaya çıkan temalar ve kodlara ait frekans değerleri Tablo 4’te sunulmuştur.

Tablo 4

Eğitim hukukuna ilişkin sorunların çalışanlara etkisine ilişkin görüşler

Temalar	Kodlar	f
Olumsuz Etkiler	Çalışma şevkini azaltır	16
	Motivasyonu düşürür	13
	Huzursuzluk yaratır	7
	İş doyumunu azaltır	6
	Eğitimin kalitesini düşürür	6
	Olumsuz iklim yaratır	5
	İş verimini azaltır	5
	Çatışmaya sebep olur	5
	Adaletsizliğe neden olur	3
	Görevden kaçma	3
	Performansı düşürür	2
	İletişim kopukluğuna sebep olur	2
	Güvensizlik algısı oluşturur	1
Olumlu Etkiler	Haklarını öğrenmeye yönlendirir	2
	Yaşanan sorunlardan ders çıkarılır	1
	İş disiplini sağlar	1

Öğretmenler çalıştıkları kurumlarda eğitim hukukuna ilişkin yaşanan sorunların olumsuz yönde etkiler oluşturduğu görüşünü ifade etmişlerdir. Bu görüşü; çalışma şevkini azaltır (f=16), motivasyonu düşürür (f=13), huzursuzluk yaratır (f=7), iş doyumunu azaltır (f=6), eğitimin kalitesini düşürür (f=6), olumsuz iklim yaratır (f=5), iş verimini azaltır (f=5), çatışmaya sebep olur (f=5), adaletsizliğe neden olur (f=3), görevden kaçmaya sebep olur (f=3), performansı düşürür (f=2), iletişim kopukluğuna sebep olur (f=2) ve güvensizlik algısı oluşturur (f=1) ifadeleri ile açıklamışlardır. Ayrıca olumlu etkilerinin olduğunu belirten az sayıda öğretmen; haklarını öğrenmeye yönlendirir (f=2), yaşanan sorunlardan ders çıkarılır (f=1) ve iş disiplini sağlar (f=1) görüşlerini ifade etmiştir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin bu soruya ait örnek görüşlere ve yorumlarına aşağıda yer verilmiştir.

“Kurumumuzda yaşanan hukuki sorunlar çalışanların moral ve motivasyonunu olumsuz etkiledi. Okulda negatif bir havanın oluşmasına sebep oldu ve yaptığımız işin verimi düştü.” (Ö7)

“Eğitim hukukuna ilişkin sorunlar çalışanların moral ve motivasyonunu bozmaktadır. Dolayısıyla çalışanların şevkini olumsuz yönde etkilemektedir. Bu durum performansın düşmesine ve öğrencileri olumsuz yönde etkilemektedir.” (Ö15)

“Eğitim hukukundan kaynaklanan sorunlar çalışanların çalışma azmini kırar. Sorunların başlamasına ve eğitim kalitesinin düşmesine sebep olur.” (Ö23)

“Eğitim hukukuna ilişkin sorunlar çalışanları olumsuz yönde etkiler. Çalışanların şevki kırılır. Yönetici ile çalışanlar arasında çatışma yaşanır. Bu durum çalışanın kurumdan ayrılmasına kadar varabilir.” (Ö27)

“Olumsuz yönde etkilediği gibi bazı olumlu yanları da var. Öğretmenler kendi hak ve hukuklarını başlarına gelen olaylarla öğrenmektedirler. Bunun yanında olumsuz yanları da motivasyonu düşürür. Eğitim öğretimin kalitesini düşürür.” (Ö29)

Bazı öğretmenler yaşanan hukuksal sorunların çalışanların moral ve motivasyonunu olumsuz yönde etkilediğini, huzursuz bir çalışma ortamı oluşturduğunu, buna bağlı olarak performansın ve iş veriminin de düşebileceğini ifade etmişlerdir.

Araştırmada dördüncü soru olarak “Okul yöneticilerinin eğitim hukuku ile ilgili konu/sorunlarda yasalara bağlılığı hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?” sorusuna ilişkin öğretmenlerin görüşleri doğrultusunda ortaya çıkan temalar ve kodlara ait frekans değerleri Tablo 5’te sunulmuştur.

Tablo 5

Okul yöneticilerinin yasalara bağlılığına ilişkin görüşler

Temalar	Kodlar	f	
Yasalara Bağlılık Durumu	Yasalara Bağlı	18	
	Yasalara Bağlılığı Yetersiz	11	
Yasalara Bağlı Olma Gerekçeleri	Bazı sorunlar göz ardı edilebilir	6	
	Yasal güç olarak kullanılır	3	
	Mevzuat gereği	3	
	Düzen gereği	2	
	Eğitim ve hukuk birbirinden ayrılmaz	2	
	Eşitlik için	2	
	Katı olmamalı	2	
	Çalışanlara örnek olmak için	1	
	Yasalara Bağlılığının Yetersiz Olma Gerekçeleri	Yasalar yetkileri kısıtlıyor	4
		Kişiyeye göre uygulama	2
Yöneticilerin yetersizliği		2	
Duygusal davranma		2	
Yaptırım yok		1	
	Çalışanlara esneklik sağlamak için	1	

Okul yöneticilerinin yasalara bağlılığı hakkında 18 öğretmenler “yasalara bağlı”, 11 öğretmen ise “yasalara bağlılığı yetersiz” şeklinde görüş belirtmişlerdir. Yöneticilerin yasalara bağlılığını düşünen

öğretmen görüşleri; bazı sorunlar göz ardı edilebilir (f=6), yasal güç olarak kullanılır (f=3), mevzuat gereği (f=3), düzen gereği (f=2), eğitim ve hukuk birbirinden ayrılmaz (f=2), eşitlik için (f=2), katı olmamalı (f=2), çalışanlara örnek olmak için (f=1) olarak ifade edilmiştir. Okul yöneticilerinin yasalara bağlılığını yetersiz olarak düşünen öğretmen görüşleri; yasalar yetkileri kısıtlıyor (f=4), kişiye göre uygulama (f=2), yöneticilerin yetersizliği (f=2), duygusal davranma (f=2), yaptırım yok (f=1), çalışanlara esneklik sağlamak için (f=1) olarak sıralanmıştır. Araştırmaya katılan öğretmenlerin bu soruya ait örnek görüşlere ve yorumlarına aşağıda yer verilmiştir.

“Etkili bir okul yöneticisi eğitim hukuku ile ilgili konularda yasalara bağlı olarak okulu yönetebilmektedir. Çünkü bilir ki eğitim ve hukuk birbirinden ayrılmaz bir bütündür. Birbirini desteklemektedir.” (Ö1)

“Okul yöneticilerinin eğitim hukuku ile ilgili sorunlarında genel olarak yasalara bağlı kaldığını söyleyebiliriz. Bazı sorunlarda göz ardı edilmektedir.” (Ö2)

“Okul yöneticileri mecbur olarak yasalara bağlıdır. Çünkü mevzuata göre o gerekiyor. Bağlı olmasalar hukuki süreç geçirirler. Düzensizlik meydana gelir.” (Ö6)

“Maalesef okul yöneticilerimizin eğitim konusundaki yasalara bağlılığı yetersizdir. Kişiyeye, zümreyeye, statüye göre yasaları istedikleri gibi hafifletip veya tersi durumda yasalara uygun uyguluyorlar.” (Ö11)

“Okul yöneticilerinin yaşanan sorunlar karşısında yasalara bağlılığı bazen kişiden kişiye değişebiliyor. Adamına göre muamele olabiliyor. Bazı durumlarda yönetmeliğin gerekliliği uygulanırken bazı durumlarda olaylar göz edilebiliyor.” (Ö22)

Öğretmenlerin çoğunluğu yöneticilerin mevzuat gereği yasalara bağlı olduğunu ifade etmişlerdir. Eğitim ve hukukun birbirinden ayrılmayacağını ve mevzuat gereği bu bağlılığın olduğu öne sürmüşlerdir. Yöneticilerin yasalara uymasına rağmen bazı sorunların göz ardı edilebileceğini de belirtmişlerdir. Bazı öğretmenler ise yöneticilerin yasalara bağlılığının yetersiz olduğunu ifade etmişlerdir. Yasalara bağlı kalmanın yetkileri kısıtladığı belirtilmiştir. Ayrıca bazı yöneticilerin yasaları kişiye göre uyguladığı da söylenmiştir.

Araştırmada beşinci soru olarak “Eğitimin özelleşmesi hukuki sorunlar doğurur mu, açıklayınız?” sorusuna ilişkin öğretmenlerin görüşleri doğrultusunda ortaya çıkan temalar ve kodlara ait frekans değerleri Tablo 6’da sunulmuştur.

Tablo 6

Okul yöneticilerinin eğitimin özelleşmesine ilişkin görüşleri

Temalar	Kodlar	f
Eğitimin Özelleşmesinin Hukuksal Sorun Doğurup Doğurmaması	Sorunlar Doğurur	25
	Sorunlar Doğurmaz	4
Doğuracağı Sorunlara Yönelik Tahminler	Fırsat ve imkân eşitsizliği doğurur	11
	Eğitim ticarete dönüştürülebilir	9
	Adaletsizlik	6
	Denetim sorunu	6
	Ortak kurallar oluşturulamayabilir	6
	Hukuki kurallar uygulanmayabilir	5
	Devamsızlık ve not değerlendirmelerinde haksızlık	5
	Çalışanlara kötü yaklaşım	4
	Kız öğrencilerin okullaşma oranında düşüş	4
	Teşvik kriterlerinde adaletsizlik	2
Eğitim devlet politikası olmalı	2	
Sorunlar Doğurmama Gerekçesi	Eğitimin kalitesi artar	3
	Devletin yükünü azaltır	2
	Hukuki kurallar uygulanmalı	1

Eğitimin özelleşmesi durumunda oluşabilecek hukuki sorunlara ilişkin olarak 25 öğretmen “sorunlar doğurur”, 4 öğretmen ise “sorunlar doğurmaz” şeklinde görüş belirtmişlerdir. Sorunlar doğuracağını ifade eden öğretmen görüşleri; fırsat ve imkân eşitsizliği doğurur (f=11), eğitim ticarete dönüştürülebilir (f=9), adaletsizlik (f=6), denetim sorunu (f=6), ortak kurallar oluşturulamayabilir (f=6), hukuki kurallar uygulanmayabilir (f=5), devamsızlık ve not değerlendirmelerinde haksızlık (f=5), çalışanlara kötü yaklaşım (f=4), kız öğrencilerin okullaşma oranında düşüş (f=4), teşvik kriterlerinde adaletsizlik (f=2), eğitim devlet politikası olmalı (f=2) olarak ifade edilmiştir. Eğitimin özelleşmesinin sorunlar doğurmayacağını ifade eden öğretmen görüşleri; eğitimin kalitesi artar (f=3), devletin yükünü azaltır (f=2), hukuki kurallar uygulanmalı (f=1) olarak sıralanmıştır. Araştırmaya katılan öğretmenlerin bu soruya ait örnek görüşlere ve yorumlarına aşağıda yer verilmiştir.

“Eğitimin özelleşmesi devletin yükünü azalttığı gibi amacı maddiyat olmayan, eğitim-öğretim kalitesini artırmak ve geliştirmek olan özel eğitim kurumlarında herhangi bir hukuki sorun doğurmayacaktır.” (Ö1)

“Eğitimin özelleşmesi hukuki sorunlar doğurur. Çünkü özel okullar yasaları ve kanunları yanıtma yoluna gidebilirler. Kendi çıkarları doğrultusunda hukuk kurallarını görmezden gelebilirler. Eğer özelleşmeye gidilse dahi sıkı bir denetime tabi tutulmalıdır.” (Ö7)

“Elbette doğurur ve doğurmuştur. Her şeyden önce pedagojik olarak özel okulun amacı ekonomik olduğu için, öğretim boyutu iyi olabilir ancak eğitim boyutunda ciddi sıkıntılar yaşanmaktadır. Her liseye geçiş ve üniversitelere geçişteki sınavlarda devamsızlık, not ortalaması vb. kriterlerde özel okulların kontrol edilebilir olmadığı ortadadır. Bunun dışında çalışanların haklarında ciddi sıkıntılar yaşanmaktadır. Çalışanlara yaklaşım devlet okullarından çok farklıdır.” (Ö13)

“Eğitimin özelleşmesi hukuki sorunlar doğurabilir ancak günümüzdeki duruma göre sorunları azaltacaktır. Özelleşmiş her bir eğitim kurumunun kendine özgü sözleşmeleri olacaktır ve bu durum çalışanların verimini artıracaktır. Başarısız öğrencinin ticari anlamda gelir sağlamak adına çok başarılı gösterilmesi ise eğitim hukuku sorunlarını kar ve kat artıracaktır.” (Ö19)

“Eğitimin özelleşmesi hukuki sorunlar doğurur. Anayasada belirtilen fırsat eşitliğini zedeler. Ekonomik durumu zayıf olan birçok çocuk eğitim hakkından mahrum kalır. Kız öğrencilerin okula gönderilmesinde sıkıntılar ortaya çıkar. Eğitim işi ticarete yani maddiyata dönüştürülebilir.” (Ö23)

Eğitimin özelleşmesi durumunda, fırsat ve imkân eşitsizliklerine yol açabileceği, özel eğitim kurumlarının eğitimin kalitesi yerine ticari amaçlara yönelebileceği, eğitimden ticaret olarak görebileceği, yasaları tanımayacağı, çalışanların haklarından ciddi sıkıntıların yaşanabileceği belirtilmiştir. Buna karşılık eğitimin kalitesinin artabileceği ve devletin eğitim yükünü azaltabileceği yönünde ifadeler de bulunmaktadır.

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Eğitim kurumlarında zaman zaman hukuki sorunlar yaşanmaktadır. Sorunların kaynağı okul yönetimi, öğretmen, öğrenci, veli ya da diğer paydaşlar olabilmektedir. Bu sorunlar, mevcut yasalarla kullanılarak mümkün olduğu kadar çözüme kavuşturulmaktadır. Bu araştırmada, eğitim kurumlarında sık karşılaşılan hukuki sorunların neler olduğu, sorunların çözümü konusunda yasaların yeterliliği ve çalışanların bu sorunlardan hangi yönde etkilendiği belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırmanın sonuçlarına aşağıda yer verilmiştir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin çoğunluğu, eğitim kurumlarında ortaya çıkan sorunların önlenmesi veya çözümü noktasında mevcut yasaların yeterli olmadığı görüşünü ifade etmişlerdir. Az sayıda öğretmen ise yeterli olduğu görüşünü belirtmiştir. Mevcut yasaların yeterli olmadığını düşünen öğretmenler bu görüşü; yasalar günümüz şartlarına göre güncellenmeli, daha kapsamlı kanunlar çıkarılmalı, ilkokuldan itibaren eğitim verilmeli, yasalar bütün paydaşları kapsamlı, eğitim hukuku ile ilgili çalışmalar artırılmalı, eğitimin hukuksal dayanakları geliştirilmeli, herkese eşit hukuk

uygulanmalı, yasalar daha akılcı ve kararlı olmalı şeklinde açıklamıştır. Mevcut yasaların yeterli olduğunu düşünen öğretmenler ise; geliştirilmeli, uygulamaya konulmalı ve denetim sağlanmalı görüşlerini ifade etmişlerdir. Kepenekçi (2004) yaptığı çalışmada, eğitimle ilgili mevzuatların yetersiz olduğunu sonucuna ulaşmıştır. Bingöl (2012) yaptığı çalışmada, mevcut yasal düzenlemelerin eğitimle ilgili bazı sorunlara ilkesel düzeyde çözümler üretmeye yetmediğini ifade etmiştir.

Öğretmenler çalıştıkları kurumlarda en sık karşılaştıkları hukuksal sorunları; öğrenci devamsızlığı, öğrenciye şiddet, öğretmenin hak ve sorumlulukları, öğretmene şiddet, öğretmenlere yönelik adaletsizlik, öğrenci hak ve sorumlulukları, üst düzey yetkililerin okul yönetimine müdahalesi, disiplin olayları, öğretmenin öğrenciyi rencide etmesi, atama ve yer değiştirme yönetmeliği, idare-öğrenci-öğretmen arasında gelişen psikolojik baskılar, çocuk istismarı, vatandaşın şikâyet hatlarını gereksiz kullanmaları, okul yönetimi ile çatışmalar, liyakat sahibi olmayan kişilerin yönetici atanması, kız öğrencilerin okula gönderilmemesi, okulun fiziki şartları, sınıf yetersizliği şeklinde ifade etmişlerdir. Alan yazında öğretmenlerin karşılaştıkları sorunlar ve istenmeyen davranışlara yönelik yapılan birçok çalışmada benzer sonuçlar elde edilmiştir. Öğrencilerin devamsızlığı (Çetin, 2013; Nezihoğlu & Sabancı, 2010; Keleş, 2010; Dönmez & Çömert 2009; Siyez, 2009; Gürşimşek & Saygılı, 2008; Tolunay, 2008; Neyişçi Karakaş, 2005), okulun fiziki şartları (Şenay, 2011), sorumluluk almama veya sorumsuzluk, kaba ve şiddet içeren davranışlar (Nezihoğlu & Sabancı, 2010; Siyez, 2009; Tolunay, 2008) olarak ortaya çıkmış çalışmalara rastlanmaktadır. Boran, Atalmış ve Sağır (2015) tarafından yapılan araştırmada özel öğretim kurumlarında çalışan öğretmenlerin okul yönetimi ile problem yaşadıkları, zaman yönetimi, özlük haklarının ihlali gibi konularda sorunlarının olduğu tespit edilmiştir.

Araştırmaya katılan öğretmenler çalıştıkları kurumlarda eğitim hukukuna ilişkin yaşanan sorunların olumsuz yönde etkiler oluşturduğu görüşünü ifade etmişlerdir. Bu görüşü; çalışma şevkini azaltır, motivasyonu düşürür, huzursuzluk yaratır, iş doyumunu azaltır, eğitimin kalitesini düşürür, olumsuz iklim yaratır, iş verimini azaltır, çatışmaya sebep olur, adaletsizliğe neden olur, görevden kaçmaya sebep olur, performansı düşürür, iletişim kopukluğuna sebep olur ve güvensizlik algısı oluşturur ifadeleri ile açıklamışlardır. Ayrıca olumlu yönlerini belirten az sayıda öğretmen; haklarını öğrenmeye yönlendirir, yaşanan sorunlardan ders çıkarılır ve iş disiplini sağlar görüşlerini ifade etmiştir.

Okul yöneticilerinin yasalara bağlılığı hakkında öğretmenlerin büyük bir kısmı yasalara bağlı olduğu, az sayıda öğretmen ise yasalara bağlılıklarının yetersiz olduğu şeklinde görüş belirtmişlerdir. Yöneticilerin yasalara bağlılığını düşünen öğretmenler bu görüşü; bazı sorunlar göz ardı edilebilir, yasal güç olarak kullanılır, mevzuat gereği, düzen gereği, eğitim ve hukuk birbirinden ayrılmaz, eşitlik için, katı olmamalı, çalışanlara örnek olmak için görüşleriyle açıklanmıştır. Okul yöneticilerinin yasalara bağlılığını yetersiz olarak düşünen öğretmenler ise görüşlerini; yasalar yetkileri kısıtlıyor, kişiye göre uygulama, yöneticilerin yetersizliği, duygusal davranma, yaptırım yok, çalışanlara esneklik sağlamak için ifadeleriyle açıklanmıştır. Kepenekçi (2004) yaptığı çalışmada, mevzuatta yöneticilerin yetki azlığının olduğunu, bu yüzden zor durumda kaldıklarını dile getirmiştir. Eğitimle ilgili yapılan birçok çalışmanın sonuçlarına göre, yasalarda yapılan düzenlemelerin genel olarak uygulanmadığı ve bunun sonucunda problemler yaşandığı belirlenmiştir (Sadioğlu, 2011; Akcan, 2013; Güzel, 2014; Melekoğlu, 2014; Çerezci, 2015; Yılmaz & Batu 2016; Zeybek, 2015).

Eğitimin özelleşmesi durumunda oluşabilecek hukuki sorunlara ilişkin olarak çok sayıda öğretmen sorunlar doğuracağını, az sayıda öğretmen ise sorunlar doğurmayacağını belirtmiştir. Sorunlar doğuracağını ifade eden öğretmenler bu görüşü; fırsat ve imkân eşitsizliği doğurur, eğitim ticarete dönüştürülebilir, adaletsizlik, denetim sorunu, ortak kurallar oluşturulamayabilir, hukuki kurallar uygulanmayabilir, devamsızlık ve not değerlendirmelerinde haksızlık, çalışanlara kötü yaklaşım, kız öğrencilerin okullaşma oranında düşüş, teşvik kriterlerinde adaletsizlik, eğitim devlet politikası olmalı ifadeleriyle açıklamışlardır. Sorunlar doğurmayacağını ifade eden öğretmenler ise görüşlerini; eğitimin kalitesi artar, devletin yükünü azaltır, hukuki kurallar uygulanmalı şeklinde sıralanmışlardır. Alan yazında yapılan çalışmalarda, özel okulların eğitimde fırsat eşitliğini bozduğu yönünde sonuçlar elde edilmiştir (Arslan, 2020; Uygun, 2003). Özel okulların sıkı denetim altında tutulmaları gerektiği, bu denetim için yasal düzenlemeler gerektiğini ifade etmiştir (Uygun, 2003). Devlet okullarında okuyan öğrenciler eğitim görmesi gereken vatandaşlar olarak algılanırken, özel okullarda okuyan öğrenciler daha çok müşteri olarak algılanmaktadır (Bozyiğit, 2014). Özel okullarda okuyan öğrencilerin notları olduğundan daha yüksek gösterilmekte olup, bu durum özel okul öğrencilerinin lise ve üniversiteye giriş sınavlarında avantajlı olmalarını sağlamaktadır (Gürler, 2020). Bu sonuçlar araştırmadaki sonuçlarla benzerlik göstermektedir.

Eğitim kurumlarında sıklıkla karşılaşılan ve hukuki boyutlara ulaşan sorunların önlenmesi veya çözüme ulaştırılması açısından mevcut yasaların gözden geçirilerek geliştirilmesi, okul yöneticilerinin belirlenmesi sürecinde liyakata önem verilmesi önerilebilir. Okul yöneticisi ve öğretmenlerin çalışma motivasyonunun ve performansının olumsuz yönde etkilenmemesi açısından

ortaya çıkan sorunların hukuki boyutlara ulaşmadan çözümlenmesi ve hizmetiçi eğitimlerde okul yöneticileri ve öğretmenlerin karşılaşılabilecekleri hukuksal sorunlara yönelik bilgilendirmelerin yapılması önerilebilir.

Kaynakça

- Akcan, E. (2013). *Genel eğitim sınıflarındaki kaynaştırma öğrencileri için Milli Eğitim Bakanlığı tarafından belirlenen eğitim-öğretim etkinliklerinin uygulanma düzeyinin araştırılması* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Aslan, E. A. (2020). Toplumsal Statü ve Okul Seçimleri: Kültürel Sermaye Yatırımı Olarak Özel Okullar. *Alternatif Politika*, 12(2), 382-423.
- Balcı, A. (2005). *Sosyal Bilimlerde Araştırma*. Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Bingöl, B. (2012). Türkiye için bir eğitim hukuku teorisinin gerekliliği. *Hacettepe Hukuk Fakültesi Dergisi*, 2(2), 25-38.
- Demirkasımoğlu, N. (2012). Türk Eğitim Sistemi'nde öğrencilerin hak ve sorumluluklarının yasal dayanakları. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 45(1), 307- 326.
- Boran, A., Atalmış, E. H. ve Sağır, E. (2015). Özel öğretim kurs merkezi öğretmenleri ve çalışma koşulları. *Turkish Journal of Education*, 4(4), 17-29.
- Bozyiğit, S. (2017). Özel okulların eğitim hizmetlerine ilişkin veli beklentisi ve algısı: Nitel bir araştırma. *International Congress on Political, Economic and Social Studies*, 2(3), 521-543.
- Creswell, J., W. (2013). *Nitel Araştırma Yöntemleri* (M. Bütün, & S. B. Demir, Çev.). Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Cropley, A. (2002). *Qualitative research methods. An introduction for students of psychology and education*. University of Latvia: Zinatne.
- Çerezci, Ö. (2015). *Okul öncesi eğitim kurumlarında yapılan kaynaştırma eğitimi uygulamalarının kaynaştırma kriterleri açısından değerlendirilmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Çetin, B. (2013). Sınıfta İstenmeyen Öğrenci Davranışlarıyla İlgili Sınıf Öğretmenlerinin Karşılaştıkları Sorunlar ve Çözüm Önerileri. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14(1), 255-269.
- Çiftçi, A. (1993). *Türk Eğitim Hukuku*, Ankara.
- Dönmez, B. ve Cömert, M. (2009). Öğretmen adaylarının, kendilerinin ve uygulama öğretmenlerinin sınıf içi istenmeyen öğrenci davranışları ile baş etme konusundaki yeterliliklerine ilişkin algıları. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1 (2), 47-55.

- Gözübüyük, Ş. (1993). *Hukuka giriş ve hukukun temel kavramları*. Ankara: Turhan Kitabevi.
- Güçlü-Yılmaz, F. (2017). Güçlü bir hukuk devleti için etik, demokratik, laik eğitim sistemi ve eğitim hukuku. *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*. 129, 347, 388.
- Gürler, M. (2020). Devlet Okuluyla Özel Okul Arasındaki Farklar. *Kapadokya Eğitim Dergisi*, 1(1), 1-6.
- Gürşimşek, I. ve Saygılı, G. (2008). Sınıfta istenmeyen davranışlara ilişkin öğrenci görüşleri. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23, 152-159.
- Güzel, N. (2014). *Kaynaştırma öğrencisi olan ilköğretim öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimine ilişkin yaşadıkları sorunlar* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Kaboğlu, İ. Ö. (2007). *Anayasa yargısı: Avrupa modeli ve Türkiye*. Ankara: İmge Kitabevi
- Karasar, N. (2007). *Bilimsel araştırma yöntemi* (17.Baskı). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Keleş, Z. (2010). *İlköğretim okulları birinci kademe sınıf öğretmenlerinin sınıf yönetiminde karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışları ve bu davranışlarla baş etme yöntemleri* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Yeditepe Üniversitesi, Sosyal bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Kepenekçi, Y., K. (2004). İlköğretim okulu yöneticilerinin eğitim mevzuatına ilişkin görüşleri. *Eğitim Bilimleri ve Uygulama*, 3(6), 159-174.
- Kepenekçi, Y., K. (2011). Eğitim yöneticilerinin hukuk eğitimi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 44(1), 1-16.
- Melekoğlu, M. A. (2014). Characteristics of inclusive classrooms in Turkey. *The Journal of the International Association of Special Education*, 15(2), 24-30
- Miles, M. B., ve Huberman, A. M. (2016). *Genişletilmiş bir kaynak kitap: Nitel veri analizi*. S.A Altun, A. Ersoy Çev.). Ankara: Pegem Akademi.
- Neyişçi Karakaş, B. (2005). *İlköğretim birinci kademe öğrencilerinde gözlenen istenmeyen davranışları ve öğretmenlerin bunlarla başa çıkma yöntemleri*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Manisa.
- Nezihoğlu, G. Ö. ve Sabancı, A. (2010). İlköğretim okul yöneticilerinin görüşlerine göre öğrencilerin istenmeyen davranışları ve bu davranışlarla başa çıkma yöntemleri. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28(28), 41-53.
- Övür, M. (2019). *Öğretmen adaylarının eğitim hukuku ile ilgili eğitim ihtiyaçları (bir eylem araştırması)*. (Yayımlanmamış doktora tezi). Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Saban, A. (2008). Okula ilişkin metaforlar. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 14(3), 459-496.

- Sadioğlu, Ö. (2011). *Sınıf öğretmenlerinin kaynaştırmaya ilişkin sorunları, beklentileri ve önerilerine yönelik nitel bir araştırma* (Yayımlanmamış doktora tezi). Uludağ Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bursa.
- Siyez, D., M. (2009). Liselerde görev yapan öğretmenlerin istenmeyen öğrenci davranışlarına yönelik algıları ve tepkileri. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25, 67-80.
- Şenay, K. (2011). *İlköğretim okulları birinci kademedeki görevli yönetici ve öğretmen algılarına göre istenmeyen öğrenci davranışları ve önleme yöntemleri*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Şener, G. (2018). Eğitimin hukuksal temelleri. Mukadder Boydak Özan ve Tuncay Yavuz Özdemir (Ed.), *Eğitim Bilimine Giriş* (s.153-182). Ankara: Asos Yayınları.
- Tolunay, A., K. (2008). Sınıf öğretmenlerinin sınıfta karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışları ve bu davranışlara karşı kullandıkları başatma yöntemleri. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa.
- Topsakal, C. (2016). Eğitim hukuku açısından ahilik. *Turan Stratejik Araştırmalar Merkezi Dergisi*, 8(32), 294-300.
- Uygun, S. (2003). Türkiye'de dünden bugüne özel okullara bir bakış (gelişim ve etkileri). *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 36(1-2), 107-120.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2011). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* (8. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yılmaz, E. ve Batu, E. (2016). Farklı Branştan ilköğretim öğretmenlerinin bireyselleştirilmiş eğitim programı, yasal düzenlemeler ve kaynaştırma uygulamaları hakkındaki görüşleri. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 17(3), 247-268. DOI: 10.21565/ozelegitimdergisi.267316
- Zeybek, Ö. (2015). *İlköğretim okullarındaki İngilizce öğretmenlerinin kaynaştırma uygulamalarına ilişkin görüş ve önerileri* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.

Extended Abstract

Purpose

People live in society due to their existence. Coexistence brings certain rules with it. Some legal rules have emerged to maintain order in social life. Education is one of the most basic needs of people. As in many fields, there are many legal texts related to education, and the education process is carried out within this framework.

Educational activities carried out in educational institutions may occasionally occur legal problems. The dimension of the problem is sometimes between the school administration and the teacher, the student, and the parents, and sometimes it can be between the teacher and the student or the parents. Problems are solved as much as possible by using existing laws. It is important to determine what are the common legal problems in educational institutions, the adequacy of the laws in solving the problems, and how the employees are affected by these problems.

The research aims to determine the teachers' views on education law. In this context, the opinions and suggestions of the teachers about the existing laws regarding education law, the problems and their solutions within the scope of education law encountered in schools, and the reactions of the employees of the institutions to such problems were aimed to determine. Also, it was aimed to determine school administrators' adherence to the laws in solving the problems encountered and their thoughts in special education on legal problems.

Method

In this study, in which teachers' opinions on education law were determined, phenomenological design, one of the qualitative research methods, was used. The purposeful sampling method, which is one of the probabilistic sampling methods, was used in determining the study group. The study group of the study, in which teachers' views on education law were determined, consists of 29 teachers who received post-graduate education at Firat University, Institute of Educational Sciences.

The data source of the research consists of five open-ended questions created by the researchers. The questions prepared after the literature review were examined by four experts in terms of scope, content, and comprehensibility, and the necessary arrangements were made. The questions were placed in semi-structured interview forms and directed to teachers to get their opinions. The interview form, which was developed to collect data in the study, was presented to the opinions of three faculty members and three teachers from the field of educational sciences to get expert opinions for content validity. To calculate the reliability, the formula developed by Miles and Huberman, which measures the harmony between expert and researcher evaluations, was used.

The obtained data were analyzed by the content analysis method. Content analysis steps were followed in the analysis of the data. In the first stage, a framework was created for the analysis of data based on the research questions. In the second stage, the interview forms were collected under certain themes by re-reading them according to the frame created in the first stage. Similar expressions

and concepts are placed in appropriate themes and the frequency values of these themes are included. Sample opinions are given for the themes created.

Result

Most of the teachers participating in the study stated that the existing laws are not sufficient in terms of preventing or solving the problems that arise in educational institutions. A small number of teachers stated that it was sufficient. Teachers who think that the existing laws are not sufficiently explained this view as follows; laws should be updated according to today's conditions, more comprehensive laws should be enacted, education should be provided from primary school, laws should include all stakeholders, studies on education law should be increased, the legal basis of education should be developed, the law should be applied equally to everyone, laws should be more rational and determined. Teachers who think that the current laws are sufficient explained this view as follows; laws should be developed, implemented and supervision should be provided.

Teachers expressed the most common legal problems they encounter in their institutions as follows; student absenteeism, violence against students, teacher's rights and responsibilities, violence against teachers, injustice towards teachers, student rights and responsibilities, the intervention of senior officials in school administration, disciplinary incidents, offending students by teachers, appointment and relocation regulations, between administration-student-teacher psychological pressures, child abuse, unnecessary use of complaint lines by citizens, conflicts with the school administration, appointment of administrators of unqualified people, not sending female students to school, physical conditions of the school, class inadequacy. Teachers for the solution of these problems; stated that school management solves problems and problems, interviews with families by legal means, managers' constructive speeches, brainstorming about the problem, counseling service, punishment method, good human relations / effective communication, the pressure of the administrators and the acceptance of teachers.

The teachers who participated in the study expressed the opinion that the problems experienced in the education law in the institutions they work in had negative effects. They explained this view with the following statements; it decreases the motivation to work, creates uneasiness, decreases job satisfaction, decreases the quality of education, creates a negative climate, decreases work efficiency, causes conflict, causes injustice, escapes from duty, lowers performance, causes communication disruption and creates a perception of insecurity. Also, a small number of teachers state their positive

aspects; direct them to learn about their rights, lessons can be learned from the problems and provides work discipline.

Most of the teachers stated that the school principals are bound by the laws, while a small number of teachers stated that their commitment to the laws is insufficient. The teachers explained the reason for the administrators to adhere to the laws as follows; some problems can be ignored, it is used as a legal force, as required by legislation, as per order, education and law are inseparable, for equality, not strict, for setting an example to employees. The teachers explained the reason for the school administrators' being inadequate to obey the laws as follows; laws restrict powers, application by the person, the incompetence of managers, emotional behavior, no sanction, to provide flexibility to employees.

Regarding the legal problems that may arise in the case of privatization of education, many teachers stated that they would cause problems, and a small number of teachers would not cause problems. Stating that it would cause problems, the teachers explained their views as follows; it causes inequality of opportunity and opportunity, education can be turned into trade, injustice, supervision problems, common rules may not be established, legal rules may not be applied, unfairness in absenteeism and grade evaluations, bad approach to employees, decrease in schooling rate of girls, injustice in incentive criteria, education should be a state policy. The teachers, who stated that it would not cause problems, listed their opinions as follows; The quality of education increases, reduces the burden of the state, legal rules must be implemented.

ETİK BEYAN: " Eğitim Hukukuna İlişkin Öğretmen Görüşleri" başlıklı çalışmanın yazım sürecinde bilimsel, etik ve alıntı kurallarına uyulmuş; toplanan veriler üzerinde herhangi bir tahrifat yapılmamıştır ve veriler toplanmadan önce Fırat Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu'ndan 27.07.2020 tarih ve 403670 sayılı etik izin alınmıştır. Karşılaşılacak tüm etik ihlallerde "Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi Yayın Kurulunun" hiçbir sorumluluğunun olmadığı, tüm sorumluluğun Sorumlu Yazara ait olduğu ve bu çalışmanın herhangi başka bir akademik yayın ortamına değerlendirme için gönderilmemiş olduğunu taahhüt ederiz.